

3.3.2022

לכבוד

גב' אורנה ברביבאי

שרת הכלכלה והתעשייה

בדוא"ל

ג.נ. שלום רב,

הנדון: תקנות עובדים זרים – פיקדון בענף החקלאות

הרינו פונים בנוגע לטיטות תקנות עובדים זרים (פיקדון לעובדים זרים)(תיקון), התשפ"א-2021, שפורסמה להערות הציבור ביום 10.8.2021 – לפני למעלה מחצי שנה – בבקשה להבהיר היכן עומד הליך פרסום התקנות:

1. כידוע, ענף החקלאות הוא הענף היחיד להגירת עבודה, בו כל מעסיקי העובדים אינם מחוייבים להפקיד את זכויותיהם הסוציאליות של מהגרי העבודה בחשבון הפיקדון של רשות האוכלוסין וההגירה. מדובר בענף רווי הפרות זכויות עובדים גם כן, לרבות אי-תשלום שכר מינימום ותמורת שעות נוספות משך שנים ארוכות, שסובל גם מתת-פיקוח ואכיפה מצד הגורמים הרלוונטיים.
2. בהתאם, העובדים בענף מגלים לא פעם רק בסוף העסקתם וסמוך למועד עזיבתם – כי המעסיק אינו משלם ואינו מתכוון לשלם להם את המגיע להם על פי דין, ואם ברצונם לקבל את זכויותיהם עליהם להישאר בישראל על כל המשתמע מכך מבחינת עלויות בתקופה זו, ולפתוח בהליכים משפטיים יקרים ומורכבים נגד המעסיק.
3. הפטור שניתן למעסיקים בענף החקלאות מחובת הפקדה בחשבון הפיקדון, בולט על רקע העובדה שכל מעסיק אחר של מהגרי עבודה מחוייב בכך (למעט מטופלים סיעודיים, שעל אף שגם ביחס אליהם ראוי לטעמנו לחייב הפקדות שוטפות של זכויות קוגנטיות, בכל הכבוד אין דינם כדין משקים חקלאיים למטרות רווח). הטעמים לפטור אינם ענייניים לחלוטין – חובת המעסיקים בענף לשלם פנסיה ופיצויי פיטורים נגזרת מהדין הקוגנטי, ואין זאת אלא שהפטור מחובת הפקדת זכויות אלה בחשבון הפיקדון נועדה אך ורק לאפשר למעסיקים בענף לחמוק מחובותיהם.
4. תקנות כאמור היו אמורות להיות מותקנות עוד בשנת 2018, עם פרסום תקנות עובדים זרים (פיקדון לעובדים זרים) (תיקון), התשע"ח-2018. עם זאת, הדיון בהן עוכב נוכח הרצון לדון בהן בד בבד עם תיקון לתקנות עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים)(שיעור ניכויים מהשכר בעד מגורים הולמים), התש"ס-2000, שלפיו הועלה גובה הניכוי המותר משכרם של עובדים זרים בענף החקלאות עבור מגורים והוצאות נלוות בכ-300 ₪ (וראו סעיף 4 לפסק הדין בנושא המצוטט בהמשך). התיקון לתקנות הניכויים אושר בוועדה ביום 5.7.2017 ופורסם ברשומות ביום 30.7.2017, ואילו הדיון בתקנות הפיקדון נערך רק בחלוף שנה, ביום 10.7.2018 – וכפי שנראה להלן, לא הבשיל מעולם.
5. התיקון אושר בוועדה, אולם בטרם פורסם ברשומות, חזר בו שר האוצר מהסכמתו ומשכך הודיע משרד המשפטים כי אינו מוסמך לפרסם התיקון. עתירה שהוגשה נגד אי-פרסום התקנות נדחתה ביום

16.9.2020 (בג"ץ 4296/19 פונגסק נ' שר האוצר), תוך שבית המשפט העליון קובע כי "המשיבים טענו בתשובתם כי קיימת כוונה להניח את התקנות על שולחנו של שר העבודה החדש, וכי בכפוף להסכמת השרים התקנות יונחו בהמשך על שולחנה של ועדת העבודה. חזקה עליהם כי אכן כך ייעשה". ואכן, באותו היום ממש, הודיע שר העבודה והרווחה דאז במכתבו אלינו, כי הוא שוקל לפרסם נוסח מעודכן של התקנות כך שיחילו את חובת הפקדת הזכויות בחשבון הפיקדון גם בענף החקלאות, ואף ביקש את הערות ארגוננו עד ליום 29.9.2020.

6. הזמן חלף, ותקנות – אין. ביום 1.8.2021, קרוב לשנה לאחר מכן ולאחר הקמת הממשלה הנוכחית, התקבלה החלטת ממשלה מס' 213 בדבר "תכנית להגברת התחרות בחקלאות ותיקון החלטת ממשלה", אשר סעיף 27 לה קבע כי הוחלט "להנחות את שרת הכלכלה והתעשייה להפעיל את סמכותה לפי סעיף 1יא(א) לחוק עובדים זרים, התשנ"א-1991, בהסכמת שר האוצר, לאחר התייעצות עם שרת הפנים ובאישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, להתקין, בתוך 14 יום מיום החלטה זו, תקנות אשר יחילו חובת תשלום פיקדון על מעסיקי עובדים זרים בענף החקלאות ממועד פירסומן" (ההדגשה הוספה).

7. מיותר לציין שגם 14 הימים האמורים חלפו, ותקנות כאמור לא הוגשו לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. ביום 10.8.2021 פורסמה טיוטת התקנות שבנדון להערות הציבור בסד זמנים קצר ביותר של יומיים בלבד, עד ליום 12.8.2021. מאז, טיוטת התקנות נבלעה במשרדכם ואין יודע מקום הימצאה.

8. נוכח האמור, ובהינתן השתלשלות העניינים המתוארת, נבקש לדעת האם בכוונת המשרד לקדם פרסום תקנות כאמור, ואם כן, מתי צפויות התקנות להגיע לשולחן ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

9. נודה על קבלת התייחסות משרדך.

בכבוד רב,

אלעד כהן, עו"ד
מחלקה משפטית

אורית רוני, עו"ד
רכזת תחום חקלאות

העתק:

גבי תאיר איפרגן, ראשת זרוע העבודה, משרד הכלכלה והתעשייה
עו"ד דבי אליעזר, יועמ"ש זרוע העבודה, משרד הכלכלה והתעשייה
עו"ד שירי לב רן לביא, הממונה על זכויות עובדים זרים, זרוע העבודה, משרד הכלכלה והתעשייה